

REZUMAT EXECUTIV:

**O analiză juridică
independentă a încălcărilor de
cătrefederația Rusă a
Convenției privind genocidul
în Ucraina și a obligației de
prevenire a acestuia**

MAI 2022

Prefață de Dr. Azeem Ibrahim

Acest raport este primul care abordează una dintre cele mai controversate și mai importante întrebări legate de invazia Rusiei în Ucraina: dacă acest război are caracter de genocid. În condițiile în care luptele sunt încă în desfășurare, instrumentele moderne au făcut vitală examinarea acestei întrebări și cunoașterea adevărului său.

În condițiile în care cuvântul genocid este atât de des folosit - și la fel de contestat - permiterea unei definiții vagi este inutilă. Este esențială o evaluare clară a faptelor, folosind metodele moderne de investigare, împreună cu o analiză juridică în conformitate cu legislația aplicabilă.

Acesta este un proiect al Institutului New Lines și al Centrului Raoul Wallenberg pentru Drepturile Omului, care a reunit trei echipe de experți pentru a evalua acest subiect. În proiect a fost implicată o echipă de specialiști în drept și experți în genocid, un al doilea grup de investigatori ai serviciilor de informații din surse deschise și lingviști care au putut să se folosească de înregistrarea extinsă a surselor primare pe care acest război le-a creat deja - de interceptări de comunicații și mărturii.

Institutul New Lines și Centrul Raoul Wallenberg au realizat o activitate amplă în ceea ce privește genocidul populației rohingya și cel al uigurilor, inclusiv prin elaborarea primului raport care a constatat genocidul din Xinjiang în conformitate cu Convenția privind genocidul din 1948.

Acest raport concluzionează în mod rezonabil că Rusia poartă răspunderea statului pentru încălcarea articolului II și a articolului III litera (c) din Convenția privind genocidul, la care este parte. Raportul concluzionează, de asemenea, că există, fără îndoială, un risc foarte grav de genocid, care atrage obligația statelor de a îl preveni în temeiul articolului I din Convenția privind genocidul.

Acesta este primul raport de acest gen, dar nu și ultimul cuvânt pe această temă. Sperăm că vor urma și altele.

Dr. Azeem Ibrahim
Director, Inițiative speciale
Institutul New Lines for Strategy and Policy
Washington, D.C.

Rezumat executiv

Acest raport cuprinde o anchetă independentă pentru a stabili dacă Federația Rusă poartă răspundere de stat pentru încălcarea Convenției privind genocidul în invazia sa în Ucraina și concluzionează că există:

- 1) motive rezonabile de a crede că Rusia este responsabilă pentru (i) incitare directă și publică la comiterea genocidului și (ii) un model de atrocități din care se poate trage concluzia că există intenția de a distruge parțial grupul național ucrainean; și
- 2) existența unui risc grav de genocid în Ucraina, ceea ce declanșează obligația legală a tuturor statelor de a preveni genocidul.

- I. Grupul protejat.** Grupul național ucrainean este recunoscut pe plan intern, internațional și în mod expres de către Rusia în cadrul relațiilor oficiale interstatale și, prin urmare, este protejat în temeiul Convenției privind genocidul.
- II. Incitare la genocid.** În temeiul art. III litera (c) din Convenția privind genocidul, incitarea directă și publică la comiterea genocidului este o infracțiune distinctă, indiferent dacă urmează sau nu genocidul.
- III. Incitarea la genocid orchestrată de statul Rusiei.**
 - a) **Negarea existenței unei identități ucrainene.** Oficialii ruși de la nivel înalt și comentatorii din mass-media de stat neagă în mod repetat și public existența unei identități ucrainene distincte, lăsând să se înțeleagă că cei care se autoidentifică drept ucraineni amenință unitatea Rusiei sau sunt naziști și, prin urmare, merită pedepsiți. Negarea existenței grupurilor protejate este un indicator specific al genocidului în conformitate cu ghidul Organizației Națiunilor Unite pentru evaluarea riscului de atrocități în masă.
 - b) **Acuzație în oglindă.** "Acuzația în oglindă" este o formă puternică și recurentă din punct de vedere istoric de incitare la genocid. Un autor acuză grupul vizat că plănuiește sau a comis atrocități precum cele pe care vorbitorul le preconizează împotriva sa, încadrând victimele presupuse ca fiind o amenințare existențială ceea ce face ca violența împotriva lor să pară defensivă și necesară. Președintele rus Vladimir Putin și oficialii ruși au făcut exact acest lucru, făcând afirmația complet falsă că Ucraina ar fi comis genocid sau ar fi exterminat populația civilă din zonele controlate de separatiștii susținuți de Rusia, ca pretext pentru a invada Ucraina.
 - c) **"Denazificarea" și dezumanizarea.** Oficialii ruși și mass-media de stat invocă în mod repetat "denazificarea" ca fiind unul dintre principalele obiective ale invaziei și au descris în linii mari ucrainenii ca fiind subumani ("zombificați", "bestiali" sau "subordonați"), bolnavi sau contaminați ("gunoi", "mizerie", "dezordine") sau prezentând amenințări existențiale și întruchiparea răului ("nazism", "tineretul hitlerist", "al treilea Reich"). Această retorică este folosită pentru a prezenta un segment substanțial sau o întreagă generație de ucraineni ca fiind naziști și dușmani de moarte, ceea ce îi face ținte legitime sau necesare pentru distrugere.
 - d) **Construirea imaginii ucrainenilor ca amenințare existențială.** În contextul rusesc, campania de incitare orchestrată de stat leagă în mod deschis invazia actuală de luptele existențiale ale Uniunii Sovietice cu Germania nazistă în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, amplificând impactul propagandei asupra publicului rus pentru a comite sau a tolera atrocitățile în masă. La 5 aprilie 2022, Dmitri Medvedev, actualul vicepreședinte al Consiliului de Securitate al Rusiei, a postat: "după ce s-a transformat în cel de-al Treilea Reich... Ucraina va avea aceeași soartă... ceea ce merită! Aceste sarcini nu pot fi îndeplinite instantaneu. Și ele nu vor fi decise doar pe câmpurile de luptă". Cu o zi înainte de Ziua Victoriei, sărbătorită pe scară largă, care marchează victoria sovietică asupra Germaniei naziste, președintele Putin a trimis o Telegramă separatiștilor susținuți de Rusia, în care susținea că rușii luptă "pentru eliberarea țării lor natale de mizeria nazistă",

promițând că "victoria va fi a noastră, ca în 1945". Biserica Ortodoxă Rusă a întărit public această paralelă istorică și a laudat lupta Rusiei împotriva naziștilor.

- e) **Condiționarea publicului rus de a comite sau de a aproba atrocitățile.** Autoritățile Federației Ruse au negat atrocitățile comise de forțele sale și au recompensat soldații suspecți de crime în masă în Ucraina, permițând soldaților să comită și publicului rus să aprobe alte atrocități. Aceste autorități sunt capabile să incite direct publicul prin canalizarea și amplificarea propagandei lor printr-un peisaj mediatic controlat și o cenzură extremă în jurul războiului. Furnizorii de propagandă de incitare sunt toți personalități politice, religioase și mediatice de stat foarte influente, inclusiv președintele Putin. Există tot mai multe dovezi că soldații ruși au internalizat campania de propagandă de stat și răspund la aceasta, reluând conținutul acesteia în timp ce comit atrocități. Printre declarațiile raportate ale soldaților se numără: amenințări de a viola "fiecare târfă nazistă", "vânătoarea de naziști", "vă vom elibera de naziști", "suntem aici pentru a vă curăța de mizerie" (în urma unei execuții publice), printre altele.

IV. Intenție genocidară. Ceea ce distinge genocidul de alte crime internaționale este "intenția de a distruge, în totalitate sau în parte, [un grup protejat], ca atare". Această intenție poate fi atribuită unui stat prin dovezi ale unui plan general (derivate din declarații oficiale, documente sau politici) sau poate fi dedusă dintr-un model sistematic de atrocități care vizează grupul protejat. Cele cinci acte de genocid - uciderea, provocarea de vătămări grave, impunerea în mod deliberat de condiții de viață distructive din punct de vedere fizic, impunerea de măsuri de prevenire a nașterilor și transferul forțat al copiilor către un alt grup - pot, de asemenea, să indice intenția de genocid atunci când sunt privite în ansamblul lor.

- a) **Un plan genocidar.** Un "plan general" de distrugere parțială a grupului național ucrainean poate fi demonstrat prin incitarea la genocid care conduce la invazia actuală sau prin modelele sau metodele izbitoare de atrocități care sugerează politica militară.

V. Modelul genocidar de distrugere care vizează ucrainenii.

- a) **Ucideri în masă.** Investigațiile au stabilit că forțele rusești au adunat civili ucraineni pentru execuții în masă pe teritoriul ocupat, marcate de un model de metode comune de ucidere – aceștia aveau mâinile legate, erau torturați și împușcați în cap de la mică distanță. Masacrul de la Bucea, bine documentat, poate indica tactici consecvente folosite de forțele rusești în zonele ocupate, în prezent inaccesibile. Numărul gropilor comune din zonele controlate de Rusia se extinde rapid, așa cum au documentat anchetatorii și imaginile din satelit, deși amploarea totală a crimelor nu va fi cunoscută până când nu se va asigura accesul la locurile controlate de forțele rusești.
- b) **Atacuri deliberate asupra adăposturilor, rutelor de evacuare și coridoarelor umanitare.** Forțele rusești atacă sistematic și cu precizie adăposturile și rutele de evacuare, ceea ce indică o politică militară, ucigând și prinzând în capcană civili în zonele asediate sau de conflict.
- c) **Bombardarea nediscriminatorie a zonelor rezidențiale.** Forțele rusești au utilizat pe scară largă arme cu efect nediscriminatoriu inerent pe o suprafață mare, sau muniții cu dispersie, vizând zone dens populate din cel puțin opt regiuni (oblaste) din Ucraina.
- d) **Asediile militare rusești: Inflicarea deliberată și sistematică a unor condiții care pun viața în pericol.** Forțele rusești, în timp ce îi bombardau pe ucrainenii din zonele asediate din interior și din exterior, le-au provocat în mod simultan și deliberat condiții care le pun viața în pericol.
 - i. **Distrugerea infrastructurii vitale.** Forțele rusești urmează un model similar în asediul orașelor ucrainene, lovind mai întâi sursele de apă, de energie și de comunicații, iar mai apoi facilitățile medicale, depozitele de cereale și centrele de distribuție a ajutoarelor, ceea ce sugerează o strategie și o politică militară de a provoca în mod deliberat condiții fatale ucrainenilor. Aceste acțiuni coordonate ale armatei ruse de a-i priva pe ucrainenii de necesitățile de bază și de a-i prinde

în capcană în aceste condiții distructive tind să demonstreze că asediile sunt calculate pentru a provoca distrugerea fizică a acestora.

- ii. **Atacurile asupra sistemului de sănătate.** Până la data de 25 mai, Organizația Mondială a Sănătății a documentat 248 de atacuri asupra sistemului de sănătate din Ucraina.
- iii. **Distrugerea și confiscarea bunurilor de primă necesitate, a ajutorului umanitar și a cerealelor.** Forțele rusești au distrus și confiscat vaste depozite de cereale, inclusiv expropriind sute de mii de tone către Rusia, și au blocat sau confiscat în mod repetat ajutorul umanitar sau lucrătorii care încercau să evacueze civilii, folosind foametea ca armă de război.
- iv. **Alte locuri cu condiții care pun în pericol viața.** Forțele rusești au ținut civili ucraineni în alte locuri în care aceștia sunt privați de necesitățile de bază, ceea ce duce uneori la decese mai imediate prin sufocare sau înfometare.
- e) **Violul și violența sexuală.** Rapoartele privind violența sexuală și violul în zonele ocupate de ruși din Ucraina sugerează un model larg răspândit și sistematic, inclusiv violuri în grup, violuri în case sau adăposturi, violuri ale părinților în fața copiilor și viceversa.
- f) **Transferul forțat al ucrainenilor.** Rusia a raportat mutarea a peste un milion de persoane din Ucraina în Rusia de la începutul invaziei, inclusiv a peste 180.000 de copii. Refugiații și oficialii au raportat că au fost transferați prin forță sau amenințare cu forța. Potrivit oficialilor ucraineni, legislația rusă este reformată pentru a accelera adopția copiilor din Donbas, în timp ce copiii ucraineni trimiși cu forța în Rusia sunt obligați să urmeze cursuri de rusă. Transferul forțat al copiilor ucraineni în Rusia este un act de genocid în conformitate cu art. II(e) din Convenția privind genocidul.

VI. Intenția de a distruge în parte grupul național ucrainean. Intenția de a distruge un grup "parțial" a fost înțeleasă ca fiind necesară pentru a viza o parte substanțială sau proeminentă a grupului. Totuși, pentru a evalua acest prag, amploarea atrocităților îndreptate împotriva ucrainenilor trebuie analizată în raport cu zona de activitate sau de control a Rusiei. Forțele rusești au lăsat o dâră de distrugereri fizice concentrate la retragerea din zonele ocupate, inclusiv execuții în masă de la mică distanță, tortură, distrugerea infrastructurii vitale și violuri și violențe sexuale. Țintirea selectivă a liderilor sau activiștilor ucraineni în vederea dispariției forțate sau a asasinatului este o dovadă în plus a intenției de a distruge parțial grupul național ucrainean, deoarece aceste figuri sunt emblematice pentru grup sau esențiale pentru supraviețuirea grupului.

VII. Datoria de a preveni genocidul. Statele au obligația legală de a preveni genocidul în afara granițelor lor, odată ce au luat cunoștință de riscul grav de genocid - un prag pe care acest raport stabilește în mod clar că a fost atins, de care statele nu pot nega acum că au cunoștință. Convenția privind genocidul impune statelor o obligație juridică minimă de a lua măsuri rezonabile pentru a contribui la prevenirea genocidului și la protejarea civililor ucraineni vulnerabili împotriva riscului iminent de genocid.

Concluzie

În 1995, detaliile uciderii în masă a peste 7.000 de băieți și bărbați musulmani bosniaci la Srebrenica au apărut în fața comunității internaționale abia când era prea târziu pentru a preveni un genocid care a avut loc în câteva zile.¹ În 2022, dispunem de capacitățile necesare pentru a urmări cu precizie atrocități similare pe măsură ce se desfășoară și pentru a reacționa în consecință.

Acest raport stabilește motive rezonabile pentru a concluziona că Rusia poartă răspunderea statului pentru (a) incitarea directă și publică la comiterea genocidului și (b) un model de atrocități din care se poate trage concluzia intenției de a distruge parțial grupul național ucrainean, încălcând astfel art. III(c) și art. II. În plus, raportul stabilește în mod concludent existența unui risc grav de genocid, declanșând obligația legală a tuturor statelor de a preveni genocidul în temeiul art. I din Convenția privind genocidul.

¹ *Raport al Secretarului General în conformitate cu Rezoluția 53/35 a Adunării Generale, The Fall of Srebrenica*, Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite, la 72 https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/a_549_1999.pdf.

Postfață de către onorabilul Irwin Cotler

Centrul Raoul Wallenberg pentru Drepturile Omului și Institutul New Lines au elaborat un raport cuprinzător și convingător, bazat pe dovezi, privind criminalitatea internațională a Rusiei în agresiunea sa neprovocată și premeditată în Ucraina. Avem încredere că masa critică de dovezi - ancorată în determinări juridice autorizate - va servi drept o resursă importantă pentru instituțiile internaționale, guvernele, parlamentele, instanțele și liderii societății civile, pentru a contribui la asigurarea justiției pentru poporul ucrainean și la tragerea la răspundere pentru atrocitățile în masă comise de Rusia.

Raportul face trei constatări convingătoare:

În primul rând, că Rusia a fost implicată în incitarea la genocid, o crimă de sine stătătoare în temeiul Convenției privind genocidul; în al doilea rând, că intenția și acțiunea de genocid pot fi deduse din agresiunea criminală a Rusiei și din crimele de atrocitate în masă; în al treilea rând, că statele părți au responsabilitatea de a îl preveni și de a trage Rusia la răspundere.

Înțelegem că există o reticență în a invoca Convenția privind genocidul - și că acest lucru ar putea invita la o dezbatere privind definiția, mai degrabă decât la acțiunile necesare - dar, în acest caz, atrocitățile omniprezente și sistematice care vizează ucrainenii impun aceste determinări și responsabilitatea de a acționa.

Pe scurt, raportul subliniază responsabilitatea noastră de a preveni alte atrocități în masă și incitarea la genocid și de a proteja împotriva acestora. Atunci când comunitatea internațională se confruntă cu cea mai mare amenințare la adresa ordinii juridice internaționale din istoria recentă - independența politică și integritatea teritorială a statului ucrainean și a poporului ucrainean - nu mai putem spune că nu știm. Știm și trebuie să acționăm.

Onorabilul Irwin Cotler
Președinte internațional
Centrul Raoul Wallenberg pentru Drepturile Omului Montreal, QC